

Vážení návštěvníci,

přicházíte k místu, které chce připomenout pohnutou dobu a teror nacistické okupace. V blízkém okolí se nacházelo několik táborů nucených prací zřízených a organizovaných nacisty.

Tímto počinem chceme vzdát hold obětem táborů, připomenout jejich těžký osud, který nesmazatelně poznamenal jejich životy. Řada z nich zde položila to nejcennější, svůj život.

Průmysl Horního Slezska byl nacisty za války silně exploatován. Jak lidsky, tak materiálně. Nacisté maximálně využili všechny dostupné pracovní síly. Stavěly se zde nové průmyslové provozy. Příkladem může být stavba současné teplárny, tehdy elektrárny. Nachází se na území tehdejší Karvinné (dnes Karviná-Doly), z níž se do dnešních dnů nezachovalo téměř nic. Váleční zajatci tvořili podstatnou část z celkového počtu nuceně nasazených.

Zajatecký tábor STALAG TESCHEN a pracovní komanda v Karvinné

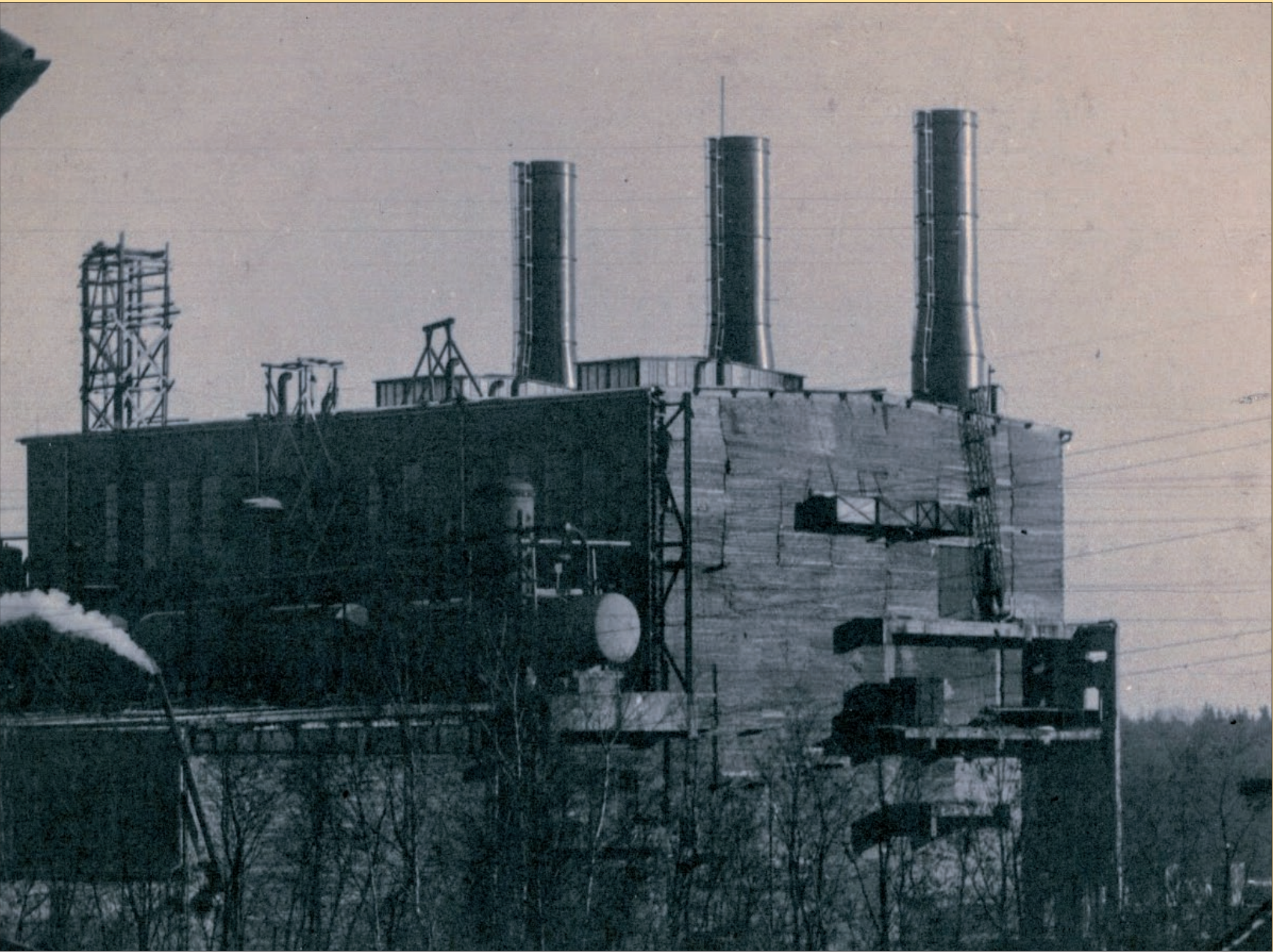
Jeden z největších zajateckých táborů na našem území se nacházel v dnešním Českém Těšíně. Na jaře 1941 byl nedaleko centra města, na tzv. Kontešinci, zřízen kmenový tábor pro poddůstojníky a mužstvo s označením STALAG VIII D TESCHEN. V roce 1944 dosáhla kapacita tábora a jemu podřízených pracovních komand největšího rozsahu. Spadalo pod něj více než 70 tisíc válečných zajatců. Pocházeli z mnoha zemí – internováni zde byli Italové, Angličané, Francouzi, Belgičané, Jugoslávci, Poláci a sovětsí vojáci.

Nacisté postupně měnili organizační strukturu zajateckého tábora, což se projevilo v jeho označení. Samostatný STALAG VIII D TESCHEN se v roce 1942 stal pobočkou Stalagu v Lambinowicích u Opolí pod názvem STALAG LAMSDORF VIII B/Z TESCHEN. V prosinci 1943 bylo velení tábora přesunuto do Těšína a tábor nesl až do konce války označení STALAG VIII B TESCHEN. V pracovních komandech v Karvinné byli váleční zajatci umístěni od listopadu 1943 až do dubna 1945. Pracovali jak na stavbě elektrárny, tak i v jiných průmyslových podnicích v okolí, zejména v dolech Barbora, Gabriela, Hohenegger a Žofie. Právě zajatci zahájili práce na betonáži základů elektrárny. Pokračovali pak budováním hrubé stavby.

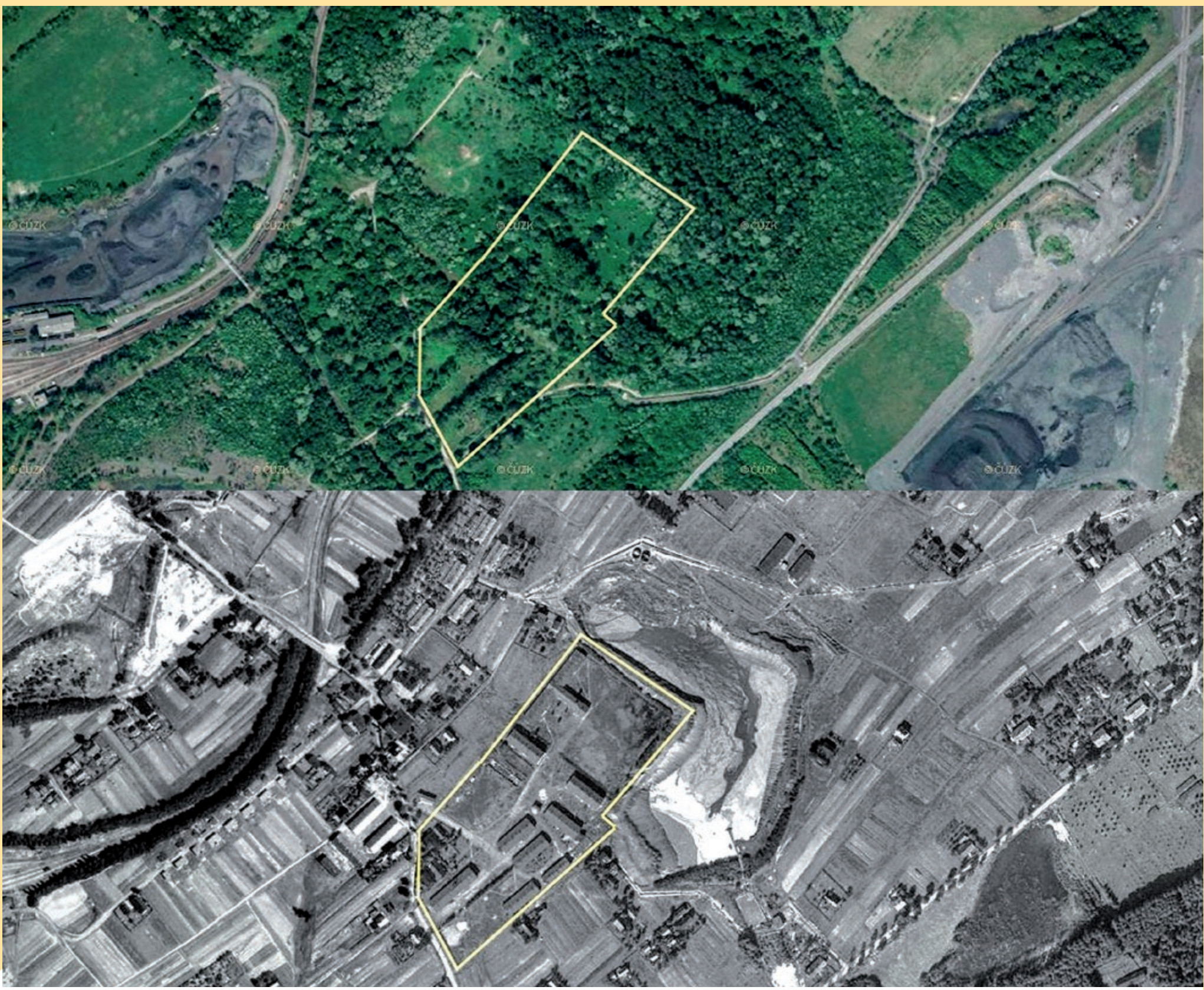
ZALfJ Karwin

Nacistický tábor nucených prací pro Židy v Karvinné se nacházel v bezprostřední blízkosti dnešní teplárny, vedle pobočného tábora sovětských válečných zajatců. Do tábora byli transportováni Židé, převážně ze severovýchodní části Horního Slezska po likvidaci ghet v Sosnowci a Będzinu. Pracovali převážně na výkopech a přípravě pro betonáž základů elektrárny. Nelidské pracovní podmínky a život v táboře si vyžádaly mnoho obětí na životech. Desítky lidí byly mučeny, někteří popraveni za pokus o útěk. Tábor působil v letech 1940–1943, následně byl zrušen a vězni převezeni do jiných táborů.

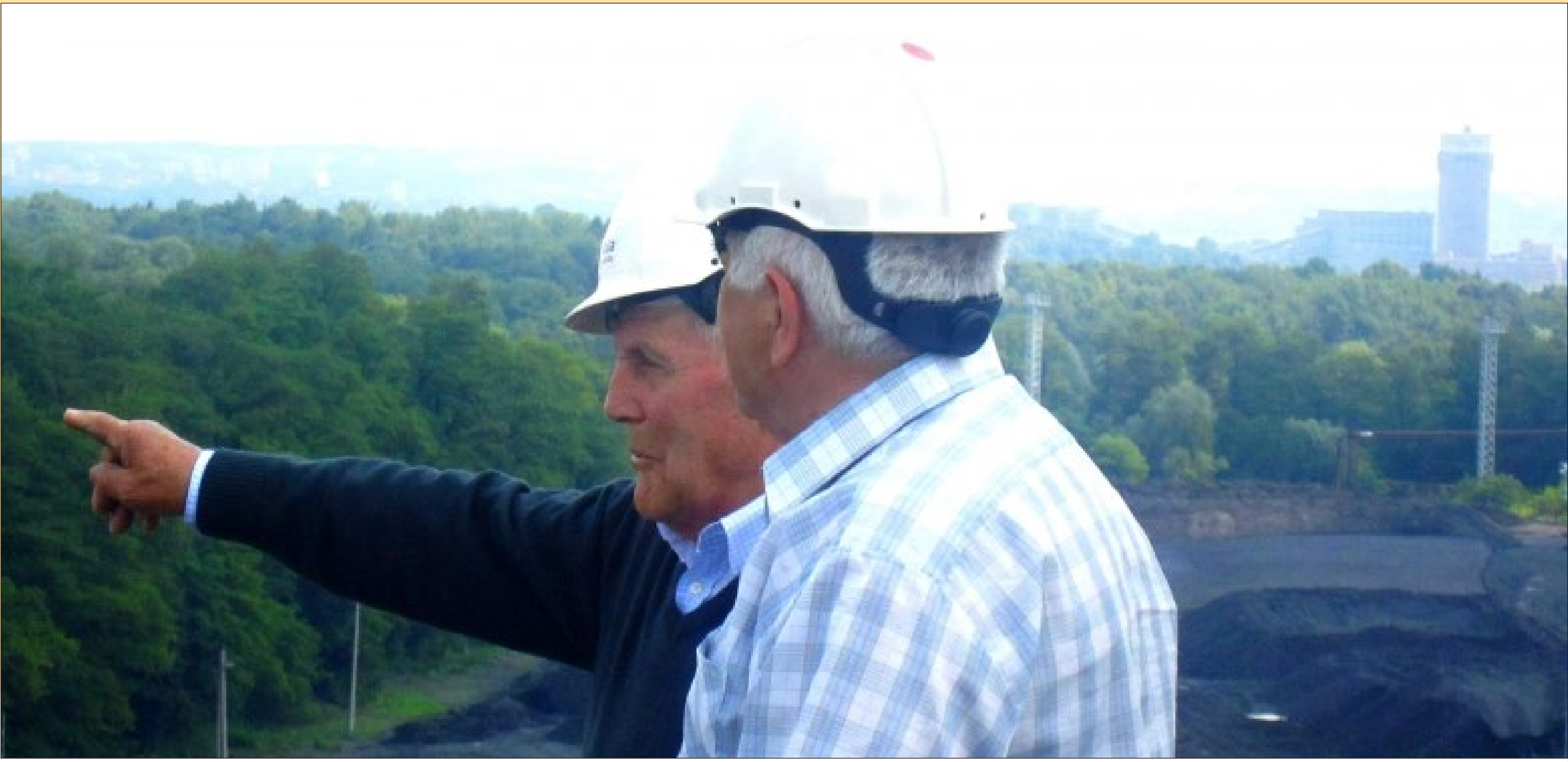
V blízkosti teplárny se nacházel další tábor nucených prací určený pro polské civilní obyvatelstvo pod označením Polenlager Karwin.

Podoba dnešní teplárny Karviná počátkem padesátých let

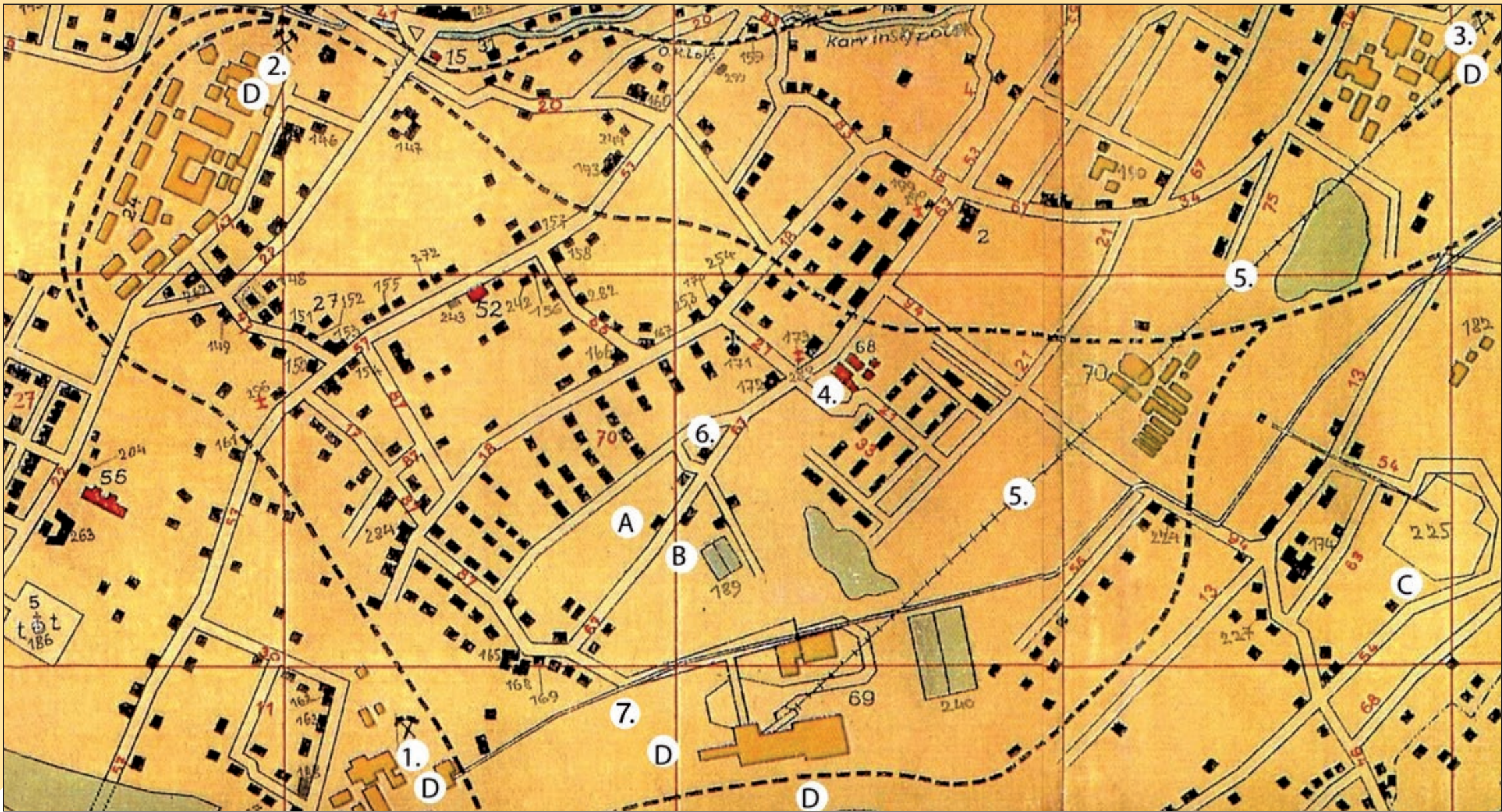
Poloha zbytku tábora karvinské pobočky tábora STALAG v r. 1958 a ze současnosti

Pan Paolo Complojer při návštěvě Teplárny vzpomíná

Pravděpodobná poloha ZALfJ Karwin (B), karvinská pobočka STALAG VIII. D zajateckého tábora pro sovětské vojáky (A) a poloha UZK a teplárny Karviná vlevo ve výstavbě. (C) Konec čtyřicátých let. Zdroj: Mapy Cenia.

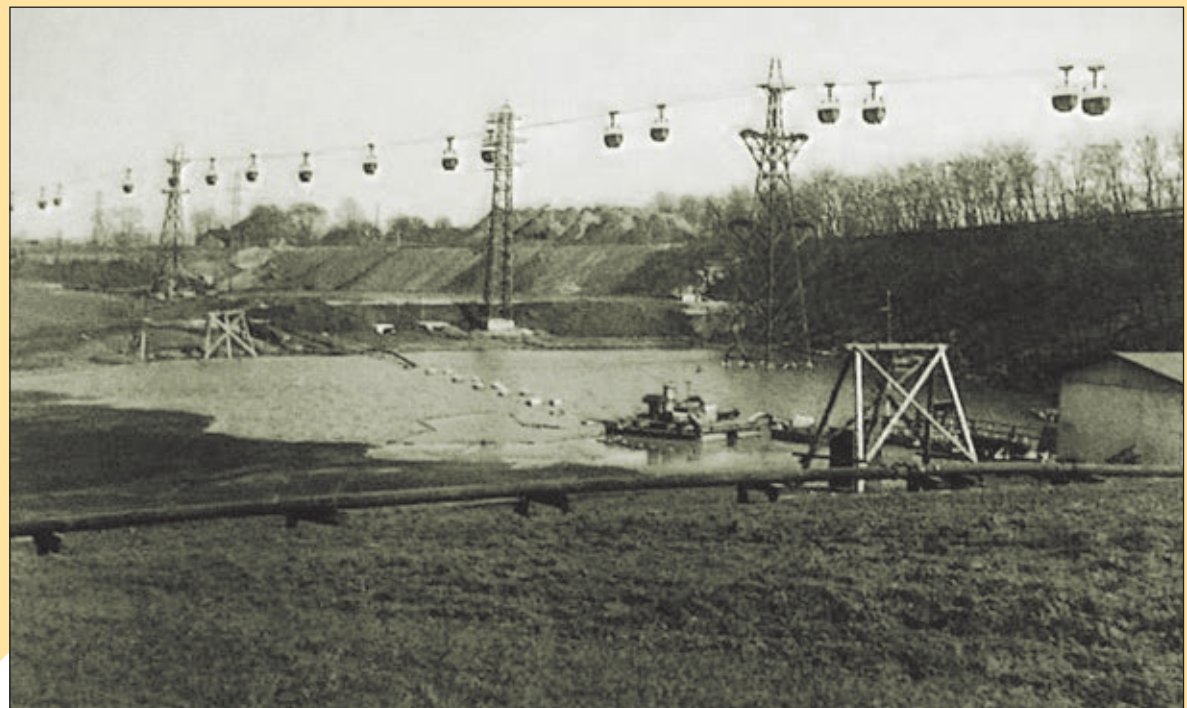
Schematická mapa Karvinné s označením významných míst, které vypracoval pan Leonard Adamec a aktualizoval tvůrce. Legenda: A - poloha pobočky STALAG VIII. D zajateckého tábora pro sovětské vojáky, B - pravděpodobná poloha ZALfJ Karwin, C - poloha pobočky STALAG VIII. D zajateckého tábora pro italské, jugoslávské a další vojáky, D - místa nucených prací zajatců za německé okupace, 1. - Důl Barbora, 2. - Důl Hohenegger, 3. - Důl Gabriela, 4. - Nemocnice, 5. - Lanová dráha z dolu Gabriela na UZK, 6. - Dělnický dům, 7. - Staveniště teplárny. Zdroj: osobní archiv pana Leonarda Adamce.

Objevení míst utrpení nacistické zvůle

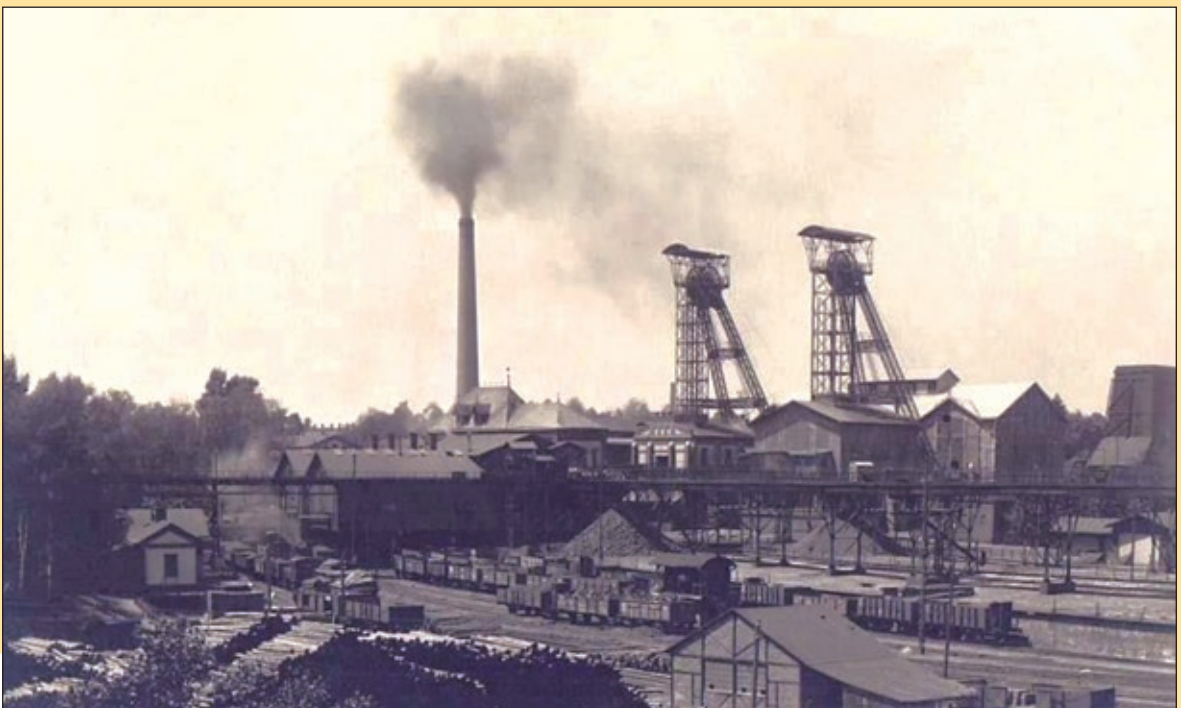
Skutečnost, že se dosud o těchto nacistických táborech nucených prací mnoho nevědělo, je důsledkem souhry několika okolností. Na konci války nacisté svou úřední dokumentaci záměrně ničili. V archivech se dochovala pouze její malá část. Původní centrum staré Karvinné (dnes Karviná-Doly) bylo zničeno poddolováním. Následně došlo k obrovským poklesům půdy, místy až o několik desítek metrů, způsobených intenzivní důlní těžbou. Řada budov se sesunula, ostatní byly postupně řízeně odstraněny.

Ke vzkříšení historie zajateckých táborů v Karvinné přispěly zásadní měrou následující události: Paolo Complojer, pocházející ze severní Itálie z oblasti Dolomit, který zde jako italský válečný zajatec pracoval na stavbě karvinské teplárny, chtěl po 66 letech navštívit místa, kde tehdy trpěl více než 22 měsíců. V roce 2011 se podařilo zorganizovat jeho návštěvu a lokalizovat místo, kde byl vězněn.

Následně v roce 2013 Hannah Berliner Fishthal PhD., profesorka na St. John's University v Queensu v New Yorku, upozornila na existenci ZALfJ Karwin. Teprve po zajištění patnácti svědectví přeživších z databáze USC Shoah Foundation se podařilo najít důkazy o existenci tábora.

Lanová dráha z dolu Gabriela na UZK. Zdroj: archiv Teplárny Karviná.

Důl Gabriela. Zdroj: osobní archiv pana Leonarda Adamce.

Důl Barbora - foto z období německé okupace. Zdroj: osobní archiv pana Leonarda Adamce.

Velká úcta a velký dík všem, kteří zde v době nacistické okupace nuceně pracovali. Jejich památka nesmí být nikdy zapomenuta.